

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 21 oktober 2004

Ö 1976-04

KLAGANDE

1. SG
2. KS
3. GS
4. KA
5. BD
6. MA
7. MB

Ombud för samtliga: advokaten BH

MOTPART

Brännö Bys Samfällighetsförening (tidigare Brännö Bys Skifteslag)

Ställföreträdare: HB

SAKEN

Avvisande av talan

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätt, Miljööverdomstolen, beslut den 1 april 2004 i mål M 1035-04

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen undanröjer Miljööverdomstolens avvisningsbeslut beträffande SG, GS, KA, BD, MA och MB samt återförvisar målet i dessa delar till Miljööverdomstolen för fortsatt behandling.

Högsta domstolen fastställer Miljööverdomstolens avvisningsbeslut beträffande KS.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

SG och medparter har yrkat att Högsta domstolen undanröjer Miljööverdomstolens avvisningsbeslut och återförvisar målet till Miljööverdomstolen för vidare handläggning.

Brännö Bys Samfällighetsförening har bestritt ändring.

SKÄL

I Högsta domstolen gäller målet huruvida SG och medparter har haft rätt att överklaga miljödomstolens dom.

I 16 kap. 12 § miljöbalken föreskrivs att överklagbara domar och beslut får överklagas – förutom av vissa organisationer och myndigheter – av den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot.

Frågan vem som har rätt att överklaga enligt denna bestämmelse och dess motsvarigheter i tidigare lagstiftning har traditionellt diskuterats som en fråga om rätt att föra talan som sakägare. Vid tillämpningen av vattenlagen ansågs sakägare vara ägare eller innehavare av skriftligen eller muntligen upplåten rätt till fast egendom som direkt skadades av ett vattenföretag eller annars led intrång i ett för fastighetens ekonomiska utnyttjande väsentligt intresse med anknytning till det vattenområde där företaget utfördes (se bl.a. SOU 1966:65 s. 449). I fråga om miljöskyddslagen tillämpades ett mer omfattande sakägarbegrepp. Som sakägare ansågs den som kunde tillfogas skada eller utsättas för annan olägenhet genom den miljöfarliga verksamheten. En enbart teoretisk eller helt obetydlig risk för skada eller olägenhet räckte emellertid inte (se RÅ 1997 ref. 38).

Ett syfte med miljöbalken var att få till stånd en övergripande och sammanhållen miljölagstiftning och att skapa förutsättningar för en integrerad tillämpning av denna lagstiftning sett ur de enskilda verksamhetsutövarnas synvinkel (se prop. 1997/98:45 Del 1, s. 168 f.). I miljöbalken har införts ett antal rättsligt bindande principer och allmänna hänsynsregler som skall tillämpas på all verksamhet som regleras i balken. Vidare har införts en mer enhetlig ordning för att pröva verksamheter som regleras i miljöbalken.

I linje med detta uttalas i propositionen till miljöbalken att balken skall ha ett enhetligt sakägarbegrepp. Dock anförs att detta sakägarbegrepp bör begränsas till den processuella sidan. Vidare sägs att sakägarbegreppet enligt miljöskyddslagen bör utgöra utgångspunkt och att en generös tillämpning är avsedd. (Se prop. 1997/98:45 Del 1, s. 482 ff.)

Bestämmelsen i 16 kap. 12 § miljöbalken har i här aktuellt hänseende samma lydelse som den allmänna regeln i 22 § förvaltningslagen (1986:223) om rätt att överklaga ett förvaltningsbeslut, och det är därför naturligt att rätten att överklaga ett beslut enligt balken följer allmänna förvaltningsrättsliga principer. De nyss redovisade motivuttalandena ger också vid handen att rätten enligt miljöbalken att föra talan som part i ansökningsmål om tillstånd till vattenverksamhet och att överklaga avgöranden i sådana mål har avsetts bli utvidgad jämfört med vad som gällde enligt vattenlagen. Hänvisningen till sakägarbegreppet enligt miljöskyddslagen får anses innebära att rätten att vara part och att överklaga skall tillkomma varje person som kan tillfogas skada eller utsättas för annan olägenhet genom den verksamhet för vilken tillstånd söks, om risken för skada eller olägenhet rör ett av rättsordningen skyddat intresse och inte är enbart teoretisk eller helt obetydlig. Det krav på fastighetsanknytning som gällde enligt vattenlagen synes inte böra upprätthållas, låt vara att ändringen i detta hänseende kanske inte får så stor praktisk betydelse, eftersom en risk för skada eller olägenhet av en vattenverksamhet normalt torde förutsätta en viss anknytning till en fastighet som berörs av verksamheten.

SG och medparter äger fastigheter på Brännö i närheten av Vassdalsviken, där enligt samfällighetsföreningens ansökan bryggor och en 220 meter lång vågbrytare skall byggas. SG är fast boende, medan de övriga är fritidsboende. Av i målet ingivna kartor får anses framgå att avståndet från den planerade vågbrytaren och en näraliggande pålbrygga till SGs fastighet är omkring 250 meter medan avståndet till de övrigas fastigheter är 350-450 meter, förutom till KSs fastighet, som ligger nästan 700 meter därifrån. Flera av fastigheterna har utsikt över viken.

Beträffande verkningarna av den vattenverksamhet som ansökningen avser anförde SG och medparter sammanfattningsvis följande i miljödomstolen och Miljööverdomstolen. Den planerade hamnanläggningen skulle medföra en relativt omfattande byggnation. Antalet båtplatser i viken skulle öka från omkring 60 till 160 och de nya båtplatserna skulle vara avsedda för större båtar än dem som hittills i huvudsak trafikerat hamnen. Det skulle innebära att båttransporterna i viken skulle öka i omfattning. Även trafiken på den befintliga vägen, som ligger i anslutning till flera av fastigheterna, skulle öka betydligt. Sammantaget skulle detta medföra en markant ökad belastning på miljön i området och olägenheter för SG och medparter. Den planerade anläggningen var också av sådan omfattning att den skulle förändra landskapsbilden högst påtagligt.

Utredningen visar att KSs fastighet, i motsats till de övriga fastigheterna, inte ligger i anslutning till Vassdalsviken, vilket inte heller har gjorts gällande. Den verksamhet som ansökningen avser kan inte anses beröra KS på sådant sätt att hon har rätt att överklaga miljödomstolens dom.

De av övriga klagande åberopade omständigheterna innebär att de kan tillfogas skada eller utsättas för annan olägenhet genom den planerade vattenverksamheten. Risken kan inte anses vara enbart teoretisk eller helt obetydlig. Miljödomstolens dom angår dem därmed på sådant sätt att de enligt 16 kap. 12 § miljöbalken har rätt att överklaga domen.

Miljööverdomstolens avvisningsbeslut beträffande alla klagande utom KS

skall därför undanröjas och målet skall återförvisas till Miljööverdomstolen för vidare handläggning.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Munck, Lennander, Blomstrand (referent),
Lundius och Virdesten
Föredragande revisionssekreterare: Wikström